

Ny koralbok för norska Kyrkan.

Ny koralbok för norska kyrkan har i dagarna utkommit. Den föreligger i en ståtlig volym (på Aschehoug & Cos förlag, Oslo) om 250 sidor och omfattar 278 nummer. Förordet, daterat juni 1926, ger intressanta upplysningar om principerna för arbetet. Den av Kirkedepartementet tillsatta kommittén har bestått av biskop J. Gleditsch (ordförande), organisterna E. Alnaes, A. Hvidsten, P. Lindeman och L. Söraas, sogneprest E. Diesen samt lektorn dr O. M. Sandvik, den sistnämnde såsom kommitténs sekreterare. Kommittén började sitt arbete 1922 med att lämpa musik till Landstads reviderade psalmbok, samt fick 1924 i uppdrag att även ombesörja musik till Nynorsk Salmebok.

Redan tidigare hade det i Norge — liksom i Sverige — djupt kända behovet av en liturgisk-musikalisk renässans resulterat i utgivandet av »Liturgisk musik for den norske kirke, Bilag til Alterboken 1920. Ved den til revision av den liturgiske musik nedsatte komité» — denna kommitté bestående av biskop J. Tandberg (ordf.) samt förut nämnda herrar Diesen, Lindeman, Hvidsten och Söraas. Denna kommitté utförde tydligen även åtskilliga förarbeten till den nu utkomna koralboken, och jag erinrar mig med nöje den entusiasm och den respekt för uppgiften, varmed den gamle Lars Söraas uttalade sig om en event. ny, norsk koralbok vid vårt sammanträffande i Göteborg under Kyrkosångsmötet därstädes 1916. Beklagligen avgick Söraas med döden hösten 1925, »efter att ha deltagit i samtliga sammanträden» — enligt förordets vittnesbörd.

Den nu föreliggande koralboken, »ved kgl. resolution av 22 Okto-

ber 1926 godkjent til bruk ved gudstjenesten i rikets kirker», stöder sig huvudsakligen på Ludvig M. Lindemans av 1877. Uppställningen — i bokstavsordning — är densamma. Harmoniseringen är i stort sett densamma — tyvärr, måste jag säga. Den utmärkte komponisten Eyvind Alnaes, som svarat för denna del av arbetet, synes mig hava av allt för stor pietet för Lindemans minne bibehållit dennes blöta, av en myckenhet septimakkord uppmjukade harmonisering. I några fall ha påtagliga förbättringar gjorts, utan att de dock kunna höja koralen till det förnämliga plan, man skulle önska se den intaga. Detta gäller nu särskilt reformationstidens melodier. Att de utomordentliga svårigheter, som behandlingen av kyrkotonarterna ställer på koralboksutgivaren, ej alltid kunnat övervinnas, är mindre underligt. Och dock borde kyrkotonarterna ligga normmännen i blodet — därom vittna deras folkvisor. Folkvisetonen är också i denna koralbok genomgående och förhärskande.

Den rytmiska behandlingen är, även den, i Lindemans stil. Samma enkla, folkligt naturliga rytmer utmärka de norska kyrkvisorna allt fortfarande, och jag kan gott förstå, med vilken svårighet det skulle vara förenat att söka påtvinga norsk kyrkomenighet blandade 6-takter o. d. Ett enda försök har gjorts, nämligen med nr 173: Jesus, dine dype vunder, motsvarande vår gamla 77. Här förekomma tvenne rytmiska alternativ, dels Schörrings utjämnade form av 1783 (= Haeffner), dels originalrytmen av 1551. Förordet betecknar det senare alternativet såsom tillkommet för att man i koralboken skall hava »ett minne från ett sång-

sätt, som karaktäriserar reformati-onstidens koral», och tillägger helt pessimistiskt: »genom prov bör det kunna fastslås, om det är möjligt att använda denna rytm i våra dagars församlingssång». De koraler i omväxlande taktart, som i övrigt sparsamt förekomma, innehålla icke växling mellan de diametralt motsatta taktarterna $\frac{6}{4}$ och $\frac{3}{2}$ utan endast det mera lättfattliga $\frac{3}{2}$, $\frac{2}{2}$. Fjärdedelsnoten är i allmänhet använd som rytmisk enhet. Åtskilliga nya namn på koralkompositörer, mestadels av god halt, möta oss,

exempelvis Steenberg, Bjelland, Sletten, Fasmer Dahl m. fl., medan samtidigt oväntat nog rena instrumentalsatser apterats till »koraler», vartill Beethoven och Grieg fått släppa till musiken. Även förekomma några lån ur vår nya svenska koralbok. Som helhet måste man erkänna den nya norska koralkonsten som ett i sin art gott arbete, vida överlägset exempelvis den nya koralboken för Finland, och det förstklassiga nottrycket samt utstyrelsen i övrigt bidra till att befästa det goda intrycket. O. O.

Orgeln och den gudstjänstliga musiken.

När det gäller frågan om musik och gudstjänst i belysning av historien, den allt i ljuset ställande domaren, må man ej glömma att ägna en granskningens stund särskilt åt orgelns historia. I den äldsta kristna kyrkan var orgeln, som fanns åtminstone 200 år eller mer före Kristi födelse, helt och hållet bannlyst. Man kände ju orgeln icke annat än såsom ett redskap i syndens och i onda lustars tjänst, såsom ett det lättsinniga livets verksamma hjälpmedel. Berättelsen om den heliga Cecilia såsom orgelns uppfinnarinna är, ledsam nog, endast en av påvekyrkans många legender.

När orgeln först ger sin tillvaro tillkänna inom kristenheten, är det i klostertskolorna på omkr. 700-talet såsom angivare av tonen för sången och såsom åskådningsmaterial. Dess första uppgift i de kristna kyrkorna synes heller icke varit någon annan än den att ge tonen åt den enstämmiga kören och åt prästen vid altaret; möjligen fick den också snart uppgiften att med sin klara och klingande ton

såsom ett slags klockspel jämte och tillsammans med kyrkklockorna ge stämning och högtidlighet åt det hela och framhäva vissa särskilt heliga eller storslagna moment i gudstjänsten. Härav kan också möjligen härleda sig uttrycket: »die Orgel schlagen» (slå på orgeln), ett uttryck som emellertid sedan blev »terminus technicus» (stående benämning) för att spela orgel. Möjligen kan det nämnda uttrycket också belysas av de tidigare orglarnas beskaffenhet. För hanteringen av en orgel i England med 400 pipor och 14 blåsbälgar såges ha erfordrats tvenne handfasta organister, vilka måste bruka både armbågar och knytnävar för att få ned de 4—6 tum breda tangenterna.

Orgelns uppgift i kyrkorna under medeltiden blev emellertid så småningom mer och mer vidsträckt. Man »tog sig» också emellanåt varjehanda uppgifter. Sådant framgår bl. a. av uttalanden på en del synoder under 1500-talet, där man måste ingripa mot organisternas osed att med orgelspel här och var avbryta prästens läsning vid altaret